

Η φυλάκιση του Μεθόδιου το 872 από τους Γερμανούς επισκόπους Άνωνα και Ermanridi

(Δύο άγνωστες επιστολές του Πάπα Ιωάννη Η' για την αποφυλάκισή του)

● Του Δρος Αντώνη Πρωτοπαπά
Ιστορικού- Ερευνητή

Υστερα από μια ιδιαίτερα επιτυχημένη αποστολή στη Μεγάλη Μοραβία στο δεύτερο μισό του 9ου αιώνα, οι δύο ιεραπόστολοι αδελφοί του Βυζαντίου Κυρίλλος και Μεθόδιος, αφού έθεσαν τις βάσεις μιας λειτουργικής Σλαβικής Εκκλησίας στη βάση του Ανατολικού Ορθόδοξου λατρευτικού πρότυπου, αποφασίζουν να επιστρέψουν στην Κωνσταντινούπολη και να δώσουν αναφορά στον Αυτοκράτορα και τον Πατριάρχη Μέγα Φώτιο για τα λαμπρά αποτελέσματα της αποστολής τους. **Η μεγαλόπνοη ιδέα εισαγωγής της λειτουργίας στα Σλαβικά για τους σλαβικούς πληθυσμούς υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής, γιατί με τον τρόπο αυτό εδίδετο η ευκαιρία στους πιστούς να παίρνουν ενεργό μέρος στην προσευχή στη δική τους γλώσσα. Αυτό, σε αντίθεση με τον βαβαρακό κλήρο που η όλη λειτουργική διαδικασία διεξήγεται στα Λατινικά, και που ο πιο πολύς κόσμος δεν κατανοούσε.** Αυτή η λατρευτική διαδικασία πάνω στο βυζαντινό πρότυπο είχε, εκτός από τον λαό, την αμέριστη υποστήριξη του ηγεμόνα της χώρας Ratislan, γιατί διέβλεπε με τον τρόπο αυτό την απομάκρυνση από την κυριαρχία του γερμανικού κλήρου, που ήδη δρούσε στην χώρα, και τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης Εκκλησίας της Μοραβίας με τον δικό της

σλαβικό κλήρο. **Είναι άλλωστε γνωστό πως οι Φράγκοι ιεραπόστολοι προσπαθούσαν να επιβάλουν τον Χριστιανισμό στις περιοχές αυτές διά της βίας,** με τον λαό να τους βλέπει σαν ξένους, ενώ η μεγάλη επιτυχία που είχαν ο Κύριλλος και Μεθόδιος, οφείλετο, όπως γράφει ο Fr. Grives, «Constantinus et Methodius Thessalonicenses» (σελ. 179 - 80), «στο γεγονός της καλοκάγαθης συμπεριφοράς και φωτεινής παρουσίας τους, που καταγοήτευαν και κατακτούσαν το ποίμνιό τους, επικοινωνώντας μαζί του στη δική του γλώσσα. Στη σλαβική λειτουργία, που εισήγαγαν οι δύο αδελφοί, δεν υπάρχει ίχνος εθνικισμού, μα απεναντίας είναι η έκφραση ενός μεγάλου ιδεαλισμού και χριστιανικής οικουμενικότητας των λαών έναντι του Θεού». Δεν πρέπει επίσης να ξεχνούμε πως οι δύο αδελφοί αντιπροσώπευαν το πιο εκλεκτό κεφάλαιο, που είχε να προσφέρει το πνευματικό Βυζάντιο, ενώ το γερμανικό κράτος εφάνταζε πρωτόγονο και «βαβαρακό». Η παρουσία των Φράγκων ιερέων με λειτουργική βάση τη Λατινική εδημιούργησε από την αρχή προβλήματα στους αδελφούς Κύριλλο και Μεθόδιο με τους πρώτους να δημιουργούν πολλά προσκόμματα και ν' αντιδρούν με μεγάλο μίσος στην παρουσία των εκπροσώπων του Βυζαντίου και με κάθε μέσο στη χρήση της Σλαβικής γλώσσας στη λατρευτική διαδικασία, ενώ δεν έχαναν

ευκαιρία να κατασυκοφαντούν τους αδελφούς στη Ρώμη ως αιρετικούς. Έτσι η ζωή τους βρισκόταν συνεχώς υπό δοκιμασία, μόνοι και απροστάτευτοι με το Βυζάντιο πολύ μακριά, για να τους προσφέρει οποιαδήποτε βοήθεια, και με τη Ρώμη αναποφάσιστη και απρόθυμη να επέμβει.

Περί τα τέλη του 867 οι δύο αδελφοί ξεκίνησαν για τον δρόμο της επιστροφής μέσω Βενετίας. Ο Πάπας Νικόλαος Α΄ απέστειλε πρόσκληση προς τους δύο αδελφούς, επιθυμώντας να τους συναντήσει στη Ρώμη, προτού επιστρέψουν στην πατρίδα. **Άλλωστε ο Πάπας γνώριζε πως στις αποσκευές τους είχαν τα λείψανα του μάρτυρα δεύτερου Πάπα της Ρώμης Κλήμη που ανακάλυψαν στη Χερσώνα.** Οι δύο αδελφοί ευχαρίστως αποδέχτηκαν την πρόσκληση του Πάπα. Τους εδίδετο έτσι η ευκαιρία να εξηγήσουν την αποστολή τους, να επιδείξουν τ' αποτελέσματα που είχαν και να παραπονεθούν για την εχθρική στάση του γερμανικού κλήρου εναντίον τους. Και τελικά θα προσπαθούσαν να πείσουν τον Πάπα ν' αποδεχτεί την εισαγωγή της Σλαβικής στη θεία λειτουργία και να χειροτονήσει τους Σλάβους μαθητές, που είχαν ήδη προετοιμάσει.

Στη Ρώμη ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος έτυχαν ενθουσιώδους υποδοχής από τον λαό της Ρώμης με επικεφαλής τον ίδιο τον Πάπα, που παρέλαβε τα σλαβικά ευαγγέλια και τα ευλόγησε, χειροτόνησε τους Σλάβους μαθητές και τελικά ετέλεσαν τη θεία λειτουργία σλαβιστί. Με τη χειρονομία της αυτή η Ρώμη απέβλεπε να κερδίσει τη συμπάθεια των Σλάβων και πως αναγνωρίζει και αυτή, εκτός από το Βυζάντιο, τις εθνικές γλώσσες στην εκκλησιαστική ζωή.

Στη Ρώμη ο Κύριλλος αρρώστησε σοβαρά και τελικά απέθανε σε ηλικία 42 ετών, στις 14 Φεβρουαρίου 869, και ετάφη στη Βασιλική του Αγίου Κλήμη στη Ρώμη (πιο πολλές λεπτομέρειες αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο μου στις «**Ενατενίσεις**», έκδοση αρ. 8, 2009).

Ο πρόωρος θάνατος του Κυρίλλου προκάλεσε μεγάλη θλίψη στο λαό της Ρώμης, και ιδιαίτερα στον αδελφό του Μεθόδιο, που απ' εδώ και μπρος θα συνέχιζε την πορεία του χωρίς την παρουσία του αγαπημένου του αδελφού.

Σ' αυτήν ακριβώς τη στιγμή ο μονάρχης Kocel της Παννονίας υποβάλλει έκκληση στον Πάπα Ανδριανό Β', όπως αποστέλλει τον Μεθόδιο στις περιοχές του. Ο Πάπας με την παπική διακήρυξη Gloria in excelsis Deo, διόρισε τον Μεθόδιο παπικό εκπρόσωπο στις επαρχίες αυτές και ταυτόχρονα τον χειροτονεί αρχιεπίσκοπο, «Αποστέλλω αυτόν»,

ΜΕΘΟΔΙΟΣ
ΛΕΩΝ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ
ΙΘΑΚΙΝ
ΣΥΝΕΘΗ
ΔΡΑΓΑΙΣ

Reichenau p. 53

p. 4

methodius

p. 5

ignatius

isachin

synethi

dragais

Reichenau p. 4-6

Chorazinus

Reichenau p. 5

p. 6

chorazinus

Το όνομα του Μεθοδίου μαζί με τους συνεργάτες του, όπως βρίσκεται στο βιβλίο επισκεπτών στο μοναστήρι του Αγίου Πίρμινα στο Reichenau, εκεί όπου είχε φυλακισθεί

λέει στη διακήρυξη, «προς όλες τα σλαβικές χώρες ως διδάσκαλο και εκ του Αποστόλου Πέτρου» (Βίος Μεθοδίου).

Ο Kocel υποδέχτηκε τον Μεθόδιο μετά μεγάλων τιμών, παρέχοντάς του είκοσι άνδρες επιφανούς καταγωγής ως βοηθούς, με σκοπό να χειροτονηθούν ως ιερείς. Στον Βίο Μεθοδίου διαβιβάζουμε πως ο Μεθόδιος ενθρονίστηκε «επίσκοπος της Παννονίας στην έδρα του Αγίου Ανδρονίκου», όπου ο Άγιος Ανδρόνικος, κατά την παράδοση, υπήρξε ο πρώτος επίσκοπος. Αυτό υπονοεί την αρχαία ρωμαϊκή πόλη Sirmium, πρωτεύουσα της επαρχίας της Παννονίας, σημερινή Stremška Mitrovica στον ποταμό Sava.

Το 869 ξέσπασε πόλεμος μεταξύ των Μοραβών και των Φράγκων. Στη διάρκεια του πολέμου αυτού τα στρατεύματα των Μοραβών έπαθαν πανωλεθρία και ο μονάρχης Ratislan συνελήφθη αιχμάλωτος και, αφού πέρασε από δίκη, τυφλώθηκε. Τελικά αντικαταστάθηκε από τον ανεπιό του Svatopluk. Την ίδια τύχη είχε και ο Μεθόδιος, ο οποίος συνελήφθη από τους Φράγκους, που τον παρουσίασαν σε μια σύντομη δίκη, παρόντος του Βασιλιά Λούη του Γερμανικού. Κύριοι κατηγοροί

του ήσαν ο Adalwin, Αρχιεπίσκοπος του Salsbourg και ο Ermanridi, επίσκοπος του Passau. Η κύρια κατηγορία που επισυνάφθηκε ενάντια στον Μεθόδιο ήταν η παράνομη επέμβαση σε εδάφη κάτω από τη δική τους δικαιοδοσία κατά τον εκκλησιαστικό νόμο «διδάσκεις στις περιοχές μας». Ο Μεθόδιος στην απολογία του παρουσίασε ως απόδειξη τους αρχαίους τίτλους της Ρώμης πάνω στη διακονία της Παννονίας, που περιελάμβανε επίσης τις επαρχίες Noricum και Δαλματία. «Αν εγνώριζον ότι αυτή (η επαρχία) ανήκει εις υμάς, θα υπεχώρουν. Ανήκει όμως στον Άγιον Πέτρον» (Βίος Μεθοδίου), τονίζοντας πως τα δικαιώματα της Ρώμης υπερσχύουν αυτά των Γερμανών. **Τελικά, ο Μεθόδιος ύστερα από μια βάρβαρη και ταπεινωτική μεταχείριση, καταδικάστηκε και εξορίστηκε για 2½ χρόνια σ' ένα μοναστήρι στη Νότια Γερμανία που βρισκόταν στο μικρό νησάκι Reichenau.** Η αναφορά στο όνομα του Μεθοδίου μαζί με μερικούς μαθητές του γραμμένη στα Ελληνικά φαίνεται σε περγαμηνή γνωστή σαν Liber confraternitatum, που βρέθηκε στο μοναστήρι. Η καταδίκη και ο τόπος φυλάκισης του Μεθοδίου κρατήθηκε άκρως απόλυτο μυστικό. **Τελικά, ο Μεθόδιος απελευθερώθηκε κατόπιν επεμβάσεως του Πάπα Ιωάνη του Η',** απαιτώντας με οδηγίες προς τον Βασιλιά Λούη τον Γερμανικό να τον απελευθερώσει αμέσως και να τον αποκαταστήσει στη θέση του επισκόπου της Παννονίας.

Παραθέτουμε τις σημαντικές αυτές επιστολές του Πάπα Ιωάννη Η' προς τους υπαίτιους επισκόπους της καταδίκης και φυλάκισης του Μεθοδίου, η μια απευθύνεται προς τον Αρχιεπίσκοπο Ermanridi, επίσκοπο του Passau, και η άλλη προς τον επίσκοπο του Φρεισίον Αννωνά και απαιτεί την άμεση αποφυλάκισή του και την αποκατάστασή του. Οι μεταφράσεις και των δύο επιστολών έγιναν από τον συγγραφέα.

Ο Πάπας Ιωάννης Η' καλεί τον Επίσκοπο του Passau Ermanridi να 'ρθει μαζί με τον Παύλο Επίσκοπο της Αγκάνας ή μαζί με τον Μεθόδιο τον ίδιο στη Ρώμη, για να δώσει λόγο για τα παραπτώματα, που υπέπεσαν εναντίον του Μεθοδίου. Μέχρι τότε ο Πάπας αναστέλλει τα δικαιώματα που απορρέουν από το λειτούργημά τους.

«Πιστεύουμε πως, για να θρηνήσει κανείς την αμέτρητη κακία σου, θα χρειαζόταν ένα πηγάδι από δάκρυα, σαν τον προφήτη Ιερεμία. Γιατί, ποιος κοινός άνθρωπος, για να μην πούμε επίσκοπος, κι ακόμη καλύτερα η ομοιότητα ποιανού τυράννου θα

μπορούσε να ξεπεράσει το θράσος σου και την αγριότητα σου, χειρότερη και από αυτήν του ζώου, που έριξες τον αδερφό μας και συνεπίσκοπό μας Μεθόδιο στη φυλακή; Τον βασάνιζες ακατάπαντα κάτω από τον ανοιχτό ουρανό, εκθέτοντάς τον στο κρύο του πιο βαρύ χειμώνα και στις καταρρακτώδεις βροχές, τον απομάκρυνες από την αποστολή, που του εμπιστεύτηκε η Εκκλησία, και η αλλοφροσύνη σου έφτασε σε τέτοιο σημείο, που θα προχωρούσες να τον κτυπήσεις με το καμουτσίκι σου, όταν τον έσερνες μπροστά στη σύναξη των επισκόπων, αν δεν σε εμπόδιζαν οι άλλοι. Σε ερωτώ: Αρμόζει αυτή η συμπεριφορά σ' ένα επίσκοπο; Όταν η σεβασμιότητά σου διαπράττει κάτι τέτοιο ακολουθούν μεγαλύτερα εγκλήματα. Ω, επίσκοπε, που έβλαψες τόσο πολύ έναν άλλον επίσκοπο, και μάλιστα τέτοιον επίσκοπο που χειροτονήθηκε από τον αποστολικό θρόνο και που διορίστηκε προσωπικός του εκπρόσωπος. Δεν επιθυμούμε να σε καταδικάσουμε αυτή τη στιγμή για τις πράξεις σου, για να μην αναγκαστούμε να προαναγγείλουμε την καταδίκη σου, όπως ταιριάζει όμως και χωρίς αναβολή στην περίπτωση σου. Αλλά με τη θέληση του παντοδύναμου Θεού και των αγίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου και της δικής μας ασημαντικότητας σε απαλλάσσουμε για την ώρα από του να συμμετέχεις στα θεία μυστήρια και να παρευρίσκεσαι στην κοινότητα των ιερέων σου. Συ δε ο ίδιος θα συνοδεύσεις τον σεβάσμιο επίσκοπο Παύλο ή τον αγιότατο αδερφό μας Μεθόδιο στη Ρώμη, για να ανακριθείς στην παρουσία του ίδιου και δεν θα αργήσει η δίκαιη καταδίκη σου, όταν διαπιστωθεί το μεγάλο σου θράσος και αποδειχθεί η τεράστια πληθώρα των αδικημάτων σου, για να λάμπει τελικά το κύρος της αποστολικής έδρας».

Η δεύτερη επιστολή του Πάπα Ιωάννη Η' καλεί τον επίσκοπο του Φρεισίον Αννωνά στη Ρώμη, για να δώσει λόγο για τις πράξεις του ενάντια στον Αρχιεπίσκοπο Μεθόδιο, και τον προειδοποιεί πως θα του αφαιρέσει το δικαίωμα συμμετοχής στα θεία μυστήρια, αν δεν παρουσιασθεί αμέσως ενώπιόν του.

«Η τόλμη και το θράσος σου υπερίπτανται, όχι μόνο πάνω από τα σύννεφα, μα και πάνω από τον ίδιο τον ουρανό. Επήρες απάνω σου τον ρόλο της αποστολικής έδρας, ως εάν να ήσουν ο πατριάρχης, και πήρες το δικαίωμα να δικάζεις αρχιεπίσκοπο. Και όχι μόνο αυτό, αλλά μεταχειρίστηκες τον αδελφό σου Μεθόδιο Αρχιεπίσκοπο της Παννονίας εκπρόσωπο της αποστολικής έδρας προς τους ειδωλωλάτρες, σαν τύραννος, χωρίς να ακολουθείς τους κανόνες της Εκκλησίας και δεν θεώρησες αναγκαίο να έχεις

τουλάχιστον τη συγκατάθεση των ιερέων που ήταν μαζί σου, ταπεινώνοντας έτσι την αποστολική έδρα. Κι ακόμη, όταν εκείνος ζητούσε, σύμφωνα με τους ιερούς κανόνες, να σταλεί ενώπιον δικαστηρίου της ίδιας της αποστολικής έδρας, εσύ δεν το επέτρεψες, αλλά μαζί με τους συνεργάτες σου έβγαλες δικαστική δήθεν απόφαση, που του απαγόρευες να τελεί τη θεία λειτουργία, ρίχνοντάς τον τελικά στη φυλακή. Εκτός αυτού, παρ' όλο που δηλώνεις πως είσαι άνθρωπος, που ανήκει στην Εκκλησία του Αγίου Πέτρου, και πως φροντίζεις την περιουσία του στη Γερμανία, όχι μόνο δεν ανάγγειλες, ως όφειλες, τη δίωξη και φυλάκιση αυτού του αδερφού και συνεπισκόπου, που στο κάτω-κάτω και του δικού μας απεσταλμένου, που έπρεπε να τύχει μεγαλύτερης προσοχής, μα όταν σε ρωτούσαν αξιωματούχοι στη Ρώμη γι' αυτόν, δήλωνες, ψευδόμενος, πως δεν τον γνωρίζεις, τη στιγμή που εσύ ήσουν ο ίδιος ο πρωταίτιος, ο υποκινητής και ο επινοητής όλων των βασάνων, που υπέστη ο Μεθόδιος από τους δικούς σου ανθρώπους. Αν δεν βελτιωθεί άμεσα η κατάσταση του σεβάσιμου αυτού επισκόπου σε τέτοιο βαθμό, για να μπορέσει, σι' όνομα του Θεού να ξεχάσει όλες τις αδικίες, που υπέστη, σε διατάσσω να βιαστείς να ῥθεις στη Ρώμη χωρίς αναβολή, για να δώσεις λόγο για όλα αυτά. Αλλιώς, μετά το τέλος του Σεπτεμβρίου, δεν θα επιτρέπεται να λαμβάνεις τη θεία μετάληψη για όσο καιρό θα συνεχίζεις το πείσμα σου και την απειθαρχία σου προς εμάς».

Σαν αποτέλεσμα της επέμβασης του Πάπα, ο Μεθόδιος αποφυλακίζεται πάραυτα και αναλαμβάνει εκ νέου τα καθήκοντά του με αυξημένο τώρα το κύρος του.

Ταυτόχρονα, όμως, τον Ιούνιο του 880, διορίζεται από τον Πάπα ο Γερμανός Witching σαν βοηθός του Μεθοδίου και ενθρονίζεται σαν επίσκοπος της Νίτρα, που βρισκόταν στην ουσία έξω από τις περιοχές της Μοραβίας. Η κίνηση αυτή του Πάπα απέβλεπε να εξευμενίσει την αντίσταση των Γερμανών στην παρουσία του Μεθοδίου. Στην πράξη ο Witching απεδείχθη ο μέγας πολέμιος του Μεθοδίου που δεν έχανε ευκαιρία να τον υποσκάπτει και να τον συκοφαντεί με κάθε ευκαιρία στον Πάπα, διαβάλλοντάς τον Μεθόδιο σαν αιρετικό και εχθρό της Ρώμης. Κάτω από την αφόρητη πίεση των Γερμανών επισκόπων και ιδιαίτερα του Witching, ο Πάπας προσκάλεσε τον Μεθόδιο στη Ρώμη, για να δώσει εξηγήσεις. Αποτέλεσμα αυτής της επέμ-

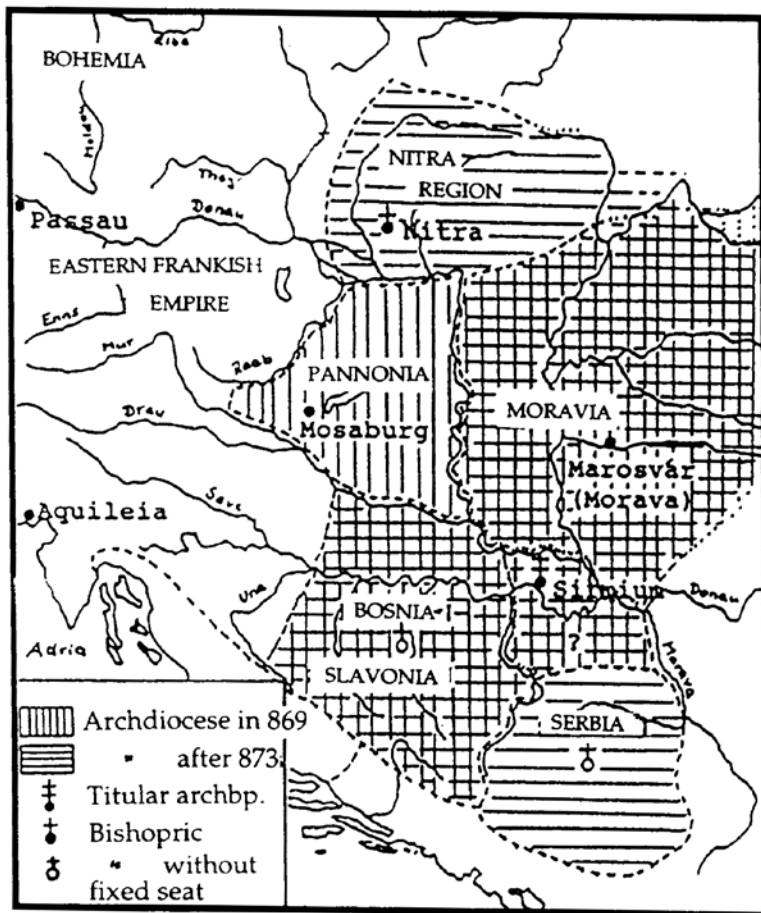
βασης του Πάπα ήταν η αποστολή από τον ίδιο ενσφράγιστης επιστολής που απευθυνόταν στον λαό της Μοραβίας – Παννονίας με οδηγίες ν' αναγνωσθεί δημόσια. Η συγκέντρωση του λαού ήταν τεράστια που περίμενε με κομμένη την ανάσα, φοβούμενος πως ο αγαπημένος του πνευματικός πατέρας θα αποπέμπετο. Η επιστολή όμως του Πάπα αποκαθιστούσε πλήρως τον Μεθόδιο. Η επιστολή μεταξύ άλλων έγραφε: «Ο αδελφός ημών Μεθόδι-



Απεικόνιση του Μεθοδίου και Κυρίλλου όπως παρουσιάζεται στο έργο «Η ζωή του Βασιλείου Β'». Εκδόθηκε από τον B. Chropovský, Stované, Orbix, Praha 1989

ος είναι άγιος και ορθόδοξος, επιτελεί αποστολικόν έργον και εν ταις χερσίν αυτού εκ Θεού και αποστολικού θρόνου κείνται πάσαι αι ολαβικαί χώραι – ούτω δε όστις παρ' αυτού αφορισθή έστω εκβεβλημένος και ον τίνα εκείνος ευλογεί έστω ευλογημένος...» (Βίος Μεθοδίου).

Μετά την ανάγνωση της επιστολής αυτής του Πάπα ο λαός ξέσπασε σε ζητοκραυγές από



Πίν. 33. Περιοχές που έδρασε ο Μεθόδιος ως αρχιεπίσκοπος το 869 και ύστερα από το 873

χαρά. Απαλλαγμένοι τώρα, έστω και προσωρινά, ο Μεθόδιος από τις δηλητηριώδεις παρεμβολές και διαβολές του Witching, ρίχθηκε με πάθος στο μεταφραστικό του έργο. Εχοντας ως βοηθούς δύο ιερείς άριστους ταχυγράφους, σε σύντομη χρονική περίοδο, μετέφρασε πλήρως από την ελληνική γλώσσα στη σλαβική όλα τα βιβλία της Αγίας Γραφής, εκτός των Μακκαβαίων. Οπως γνωρίζουμε, μαζί με τον αδελφό του Κύριλλο είχαν ήδη μεταφράσει το Ψαλτήριο, το Ευαγγέλιο, τον Απόστολο και εκκλησιαστικές ακολουθίες. **Τελικά ο Μεθόδιος επεξεργάστηκε ένα εξαιρετικά σημαντικό έργο τον Νομοκάνονα, μια σειρά πολιτικών και θρησκευτικών νόμων που καθόριζε την κοινωνική και θρησκευτική συμπεριφορά των ανθρώπων, στηριζόμενος τόσο στους Νομοκάνονες του Βυζαντίου (γνωστούς ως «Εκλογή») και στις τοπικές ανάγκες και πρακτικές που επικρατούσαν στη χώρα.** Επικουρικό έργο προς την κατεύθυνση των νόμων είναι η γνωστή Ανώνυμος Ομιλία του ίδιου.

Δυστυχώς ο Πάπας Στέφανος Ε', ο Αντι-

καταστάτης του Πάπα Ιωάννη Η', απαγόρευσε τη σλαβική λειτουργία, μετά από τον θάνατο του Μεθοδίου το 885, και εν μέρει, συνετέλεσε στο να καταστραφεί το έργο των δύο αδελφών στη Μοραβία. Ασφαλώς η Ρώμη συναισθανόταν τους κινδύνους και τις επιπλοκές, όταν αποφάσιζε να αποστείλει δικό της αρχιεπίσκοπο σε περιοχές που οι Φράγκοι και Βαυαροί θεωρούσαν δικά τους ιεραποστολικά κέντρα. Με την απόφασή της αυτή η Αγία Έδρα εγκαινίαζε μια περίοδο ανοιχτού πολέμου ενάντια στη Φράγκικη εκκλησιαστική κυριαρχία. Στην περίοδο αυτή παρουσιάζεται και το μεγάλο σχίσμα (867) μεταξύ της Ρώμης και της Κωνσταντινούπολης και ο Πάπας μή θέλοντας να αντιμετωπίσει δύο εχθρικά μέτωπα τελικά συμβιβάστηκε με τους Φράγκους, αφήνοντας έτσι εκτεθειμένο το πολύπλευρο έργο των δύο αδελφών.

Στα πρώτα χρόνια του 10ου αιώνα οι ειδωλολάτρες Μαγυάροι εισέβαλαν σαν λαίλαπας στη Μοραβία και Παννονία, καταστρέφοντας τα πάντα στο πέρασμά τους, εκκλησίες, μνημεία πόλεις και χωριά. Τίποτε δεν σεβάστηκαν και τίποτε δεν άφησαν όρθιο στο πέρασμά τους. Εκείνο που παρέμεινε, μετά από αυτή τη συμφορά, ήταν η μνήμη του λαού της

Μοραβίας και Παννονίας που ποτέ δεν ξέχασε την αγαθή παρουσία των δύο αδελφών Κύριλλου και Μεθοδίου που με τα γράμματα και τη θρησκεία που τους κληροδότησαν στη δική τους γλώσσα τους θωράκισαν να επιβιώσουν στους δύσκολους καιρούς που ακολούθησαν. ■

Πηγές:

- Dvornik F. «Byzantine Missions among the Slavs, ss Constantine Cyril and Methodius», New Brunswick, N.J. 1970
- «Les Légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance», Byzantoslavika 1, Praha 1933
- Αναστασίου Ι.Ε., «Βίος Κωνσταντίνου – Κυρίλλου»
- «Βίος Μεθοδίου» Επιστημονική Επετηρίς Θεολογικής Σχολής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 12(1968) (Μετάφραση)
- Dostálova R. Byzantska vzdělanost, Vysěhrad, Praha 2003
- Fr. Grivec «Constantinus et Méthodius Thessalonicenses», Fontes Magnae Moraviae Fontes Historici III
- Αντώνης Πρωτοπαπάς «Κύριλλος και Μεθόδιος ανάμεσα στους Σλάβους», Πολιτιστικό Ιδρυμα, Ι.Μ. Κύκκου, 2006

